

Številka: Up-374/17-14

Datum: 20. 7. 2017

ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DDR. KLEMNA JAKLIČA K SKLEPU ŠT. UP-374/17 Z DNE 6. 7. 2017

»Očitna kršitev« Ustave in »težko popravljive posledice« v zadevah pripora: primer dr. Novič

Drugi odstavek 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (v nadaljevanju: ZUstS) določa, da lahko Ustavno sodišče o ustavni pritožbi izjemoma odloča pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev, »če je zatrjevana kršitev očitna in če bi z izvršitvijo posamičnega akta nastale za pritožnika težko popravljive posledice«.

V primeru, ko gre za tako hud poseg v človekovo svobodo, kot je odvzem prostosti, pogoj »težko popravljivih posledic« ni oziroma ne bi smel biti vprašljiv. Vodilna ustavna sodišča po svetu stojijo na stališču, da je odvzem osebne svobode že po naravi stvari »nepopravljiva posledica« (glej izsledke primerjalne študije, ločeno pritrnilno mnenje DDr. Jakliča v zadevi št. U-I-56/17, Up-335/17, z dne 6. 7. 2017).¹ Enakega mnenja sem tudi sam. Ta pogoj 51. člena ZUstS je brez dvoma izpolnjen. Dosedanja praksa slovenskega Ustavnega sodišča (ki poleg posega v svobodo za

¹ Odvzem prostosti je eden najhujših mogočih posegov v človekovo svobodo in s tem v človekove pravice. Gre za poseg, ki je že sam po sebi nepopravljiv. Nobena denarna odškodnina ne more popraviti škode, ki je človeku nastala zato, ker je bil protipravno (protiustavno) zaprt. Zaradi odvzema prostosti lahko človek izgubi službo, družino in celo vrsto priložnosti, ki bi jih sicer v tistih letih življenja imel, ter uživanje vseh človekovih pravic, ki jih je mogoče izvrševati le na prostosti. Noben denar kasneje ne more povrniti tovrstne škode. Kot tudi ne škode, ki zaprtemu človeku ob zavedanju, da je določen čas svojega življenja namesto na neki drug, bolj časten način, preživel v priporu, nastane zaradi okrnjenja njegovega dostojanstva. Težko si je zamisliti kaj bolj nepopravljivega od odvzema svobode in težko je razumeti, zakaj bi za slovensko Ustavno sodišče, ki šteje, da sam odvzem prostosti še ni nepopravljiva ali težko popravljiva posledica, veljalo drugače kot za vodilna ustavna sodišča Zahoda. Nemško Zvezno ustavno sodišče na primer že več kot pol stoletja, vse od leta 1958, ko se je s tem vprašanjem prvič soočilo, stoji na soglasnem stališču, ki je diametralno nasprotno slovenski predpostavki. Odvzem prostosti šteje za enega najhujših posegov v človekovo svobodo, ki je že po svoji naravi »nepopravljiv« (BVerfG 2 BvR 449/05, BVerfGE 22, 178 (180). Glej tudi npr. BVerfGE 56, 396, BVerfG 2 BvR 1323/06, BVerfGE 8, 102-103, BVerfGE 14, 11-13, BVerfGE 22, 178-180, BVerfG 2 BvR 1261/00, 2 BvR 2045/02, 2 BvR 2044/07, 2 BvR 2060/06, 2 BvR 769/10, BVerfGE 51, 324, BVerfGE 88, 169, idr.).

kvalifikacijo »težko popravljive posledice« napačno zahteva še nekaj dodatnega), preprosto ni v skladu z ustaljeno prakso zahodnih ustavnih sodišč in v tem delu potrebuje spremembe v smeri uskladitve. Prej ko do tega pride, bolje bo za človekove pravice.

Glede pogoja »očitnosti« kršitev pa ta odločitev Ustavnega sodišča nadaljuje pristop, ki ga je Ustavno sodišče razložilo že v zadevi št. Up-373/14 (sklep o zavrženju predčasne ustavne pritožbe pritožnika Janeza Janše v primeru Patria zaradi neizkazane »očitnosti« kršitev). Večina namreč meni, da v primeru pred nami ostaja zvesta prav tistemu večinskemu stališču iz omenjene zadeve št. Up-373/14, ko tudi ni dopustilo razlage, da je šlo za očitne kršitve. Toda pri oni odločitvi po mojem prepričanju ostaja ustavno skladnejši pristop tisti, ki ga nakazujejo tri takratna ločena odklonilna mnenja (sodnikov Zobca, dr. Petriča in dr. Deisingerja) in ne pristop večine, ki je z vidika učinkovitega varstva človekovih pravic napačen. Napačen je glede vprašanja, **(1)** kako ozko naj se zastavi sam koncept »očitnosti« (ločeno mnenje dr. Petriča), kot tudi glede interpretativnega vprašanja **(2)** ali gre za očitne kršitve četudi se ta koncept zastavi res ozko (ločena mnenja Zobca, dr. Deisingerja, dr. Petriča). Moja napoved je, da bo pristop teh ločenih mnenj na dolgi rok prevladal, med drugim tudi zato, ker je v prid varstvu človekovih pravic v kontekstu, ko je te povsem mogoče varovati, pristop večine pa sili v smer, ki je temu nasprotna.

Add 1). Po standardu večine je kršitev »očitna« takrat, ko je »ni mogoče ovreči ali omajati niti po vsestranskem preizkusu, ker vse okoliščine, zdrava pamet in vse izkušnje, brez dokazovanja in brez možnosti nasprotnega utemeljevanja, izključujejo vsako možnost drugačnega sklepa« (točka 15 sklepa št. Up-373/14-22). Če ta standard pomeni, da tudi tako očitne kršitve Ustave, kot so bile podane v omenjeni zadevi Up-373/14-22 (Patria), ali pa v primeru pripora, ki je pred nami, ne šteje kot »očitne«, je večina koncept zastavila daleč preozko. V takem primeru Ustavno sodišče v praksi (torej gledano z vidika dejanskega življenja pravic) sploh nikoli ne poseže v zavarovanje hitrega in učinkovitega varstva pravice, kar je sicer ustavno zahtevan namen 2. odstavka 51. člena ZUstS! Pri tem je nadvse bistveno razumeti, kar večina spregleda, da ta namen ne izhaja le iz zakona, temveč je predvsem zahteva Ustave. Tudi Ustavno sodišče, in ne le redna sodišča ter drugi organi države, je pri svoji razlagi zakonov seveda zavezano z ustavnim načelom sorazmernosti. To pomeni, da pri ustavno skladnem definiranju standarda očitnosti, po katerem zaradi učinkovite zagotovitve pravice Ustavno sodišče včasih predčasno poseže v sistem, že po Ustavi ne sme dajati *absolutne* prednosti nasprotnim (sicer legitimnim) težnjam, kot je ta o subsidiarni vlogi² Ustavnega sodišča. Nasprotno, približno enako mora upoštevati obe pomembni ustavni vrednoti (pri čemer je učinkovito varstvo celo temeljna človekova pravica, načelo subsidiarnosti pa zgolj načelo) in torej ne dopustiti, da je standard zastavljen tako, da praktično v celoti preferira zgolj eno ustavo vrednoto, drugo pa izniči. Iz opisanega jasno izhaja, da gre pri tako zastavljenem standardu (ki ni praktično nikoli uporabljen) za formalistično, pravicam neprijazno stališče, ki ni skladno z ustavnim načelom zgolj sorazmernega omejevanja pravic in ki Ustavo krši kar samo. Iz teh razlogov bi bil, v primeru, da citirano besedilo

² Subsidiarna vloga pomeni, da Ustavno sodišče odloča šele po tem, ko so primer pošteno pretehtala že redna sodišča in so torej v primeru izčrpana vsa pravna sredstva, razen ustavne pritožbe. Zagotavljanje subsidiarne vloge Ustavnega sodišča je gotovo legitimno in celo pomemben cilj, a pod nobenim pogojem ni bolj pomemben od učinkovitega varstva pravice same. Zato je takšno tehtanje med tema ustavnima vrednotama, kot ga je nevede opravila večina (povsem poudarila eno ter zanemarila drugo od obeh ustavnih vrednot) v nasprotju z ustavnim načelom sorazmernosti in s tem z Ustavo.

standarda »očitnosti« večina razume tako radikalno zožujoče, tudi za to, da se korigira besedilo standarda samo. In sicer v smer standarda, ki bi zagotavljal, da bi Ustavno sodišče v praksi v sistem posegalo bolj pogosto, pa še vedno tako, da bi pripad zadev na tem istem sodišču obenem omogočal učinkovito varstvo vsem, ki so do slednjega sicer upravičeni (glej ločeno mnenje dr. Petriča k omenjeni zadevi št. Up-373/14).³ Pri tem bi pri tistem izstopajočem deležu primerov, ki bi jih tu in tam Ustavno sodišče izjemoma obravnavalo predhodno, v obrazložitvah pojasnilo, zakaj se z vidika očitnosti ravno ti primeri razlikujejo od kategorije primerov tik pod njimi ter vseh ostalih primerov redne poti. Takšen bi bil eden od ustavno skladnih pristopov k definiranju standarda očitnosti, ki pa je drugačen od takšnega, ki v praksi sploh ne živi. Ustava in zakon ljudem dajeta to pravico, in dajeta jim jo učinkovito, radikalno ozko zastavljen standard »očitnosti«, kot ga nato zastavi večina, pa jim jo v praksi odvzame; takšna »pravica« ni več pravica.

Add 2). Celo če predpostavimo uporabo besednega standarda očitnosti, kot ga definira večina, v konkretnem primeru po moji oceni ni mogoče mimo zaključka, da gre za takšno očitno kršitev. Ustavno sodišče je točno pred letom dni (18. 7. 2016) že odločalo o zelo podobnem vprašanju v primeru pripora dr. Noviča (v nadaljevanju: prvi pripor). Takrat je sklepe rednih sodišč o njegovem priporu razveljavilo na podlagi nosilnih razlogov, ki so ugotavljali kršitev Ustave zaradi ne dovoljšne obrazloženosti. Razložilo je, da je »zadostnost obrazložitve v postopku, v katerem se preverja obstoj pogojev za pripor, [...] bistvena ne le zaradi ustavnoprocenih jamstev, zagotovljenih s pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, temveč tudi zato, da ima posameznik uvid v konkretne razloge, ki po oceni sodišča utemeljujejo poseg v njegovo pravico do osebne svobode«. V skladu s tem je zapisalo, da so »konkretne okoliščine [...] namreč odločilne za presojo, ali je pripor, ki pomeni hud poseg v eno najvišje varovanih človekovih pravic, sploh dopusten.« Obenem je »ustrezna obrazložitve [...] tudi pogoj za preizkus razumnosti sprejete odločitve«; brez takšne konkretizacije odločitev ni razumna (glej odločbo št. Up-495/16, Up-540/16, z dne 18. 7. 2016, prvi evidenčni stavek). Obrazložitev tako ne sme ostati »zgolj na ravni splošnosti«, ali npr. ne odgovoriti, »zakaj pritožnik nima prav, ko opozarja, da« iz nekega za presojo bistvenega dokaznega gradiva izhaja »drugačna ocena« (id., drugi evidenčni stavek). Zaradi tovrstnih pomanjkljivosti pri obrazložitvi sklepov o prvem priporu je Ustavno sodišče takrat zaključilo, da »[t]aka navidezna presoja zato ne omogoča ocene, ali so razlogi sodišč, s katerimi utemeljujejo dopustnost posega v osebno svobodo [...], razumni.« (id., peti evidenčni stavek). Na teh nosilnih razlogih je Ustavno sodišče takrat ugotovilo kršitev »pravic[e] pritožnika iz 22. člena Ustave v zvezi s prvim odstavkom 19. člena Ustave« (id., šesti evidenčni stavek).

Sklepa o priporu, ki sta pred Ustavnim sodiščem tokrat (v nadaljevanju: drugi pripor), nista glede obrazložitve nič boljša; v nekaterih ključnih delih se standard obrazložitve tokrat še zniža. Direktno krši celo same citirane evidenčne stavke iz odločbe Ustavnega sodišča o prvem priporu izpred leta dni in to na način, ki je tako očitno, da ne potrebuje nasprotnega dokazovanja, ker, kot bomo videli, v primerih teh kršitev že »vse okoliščine, zdrava pamet in vse izkušnje, brez dokazovanja in brez možnosti nasprotnega utemeljevanja, izključujejo vsako možnost drugačnega sklepa«.

³ Tu so očitne rezerve. Nekatera primerljiva ustavna sodišča, ki so brez sodnih zaostankov, imajo pripad zadev nekajkrat večji kot to velja za slovensko Ustavno sodišče (kar sodniki ustavnih sodišč ugotavljamo tudi ob rednih organiziranih srečanjih).

Prvič, pritožnik navaja tehten vsebinski argument, da je bila po njegovi izpustitvi iz prvega pripora zaslišana nemška izvedenka balistične stroke, ki je v nasprotju s slovenskim izvedencem izpričala, da je glede na najdene delce prav tako možno, da ti izvirajo iz kontaminacije in ne iz kaznivega dejanja. To naj bi po navedbah pritožnika kvečjemu dodatno omajalo »utemeljen sum« (ustavni standard za pripor), ki je v času prvega pripora v bistvenem temeljil ravno na nasprotnem mnenju slovenskega izvedenca. Vsekakor gre za enega osrednjih, vsebinskih in upoštevanja vrednih očitkov, ki jih je obramba med celotnim postopkom in v pritožbi kot takšnega (osrednjega) vselej izrecno izpostavljala.

Kljub temu prvostopenjsko sodišče tega bistvenega dela v svojem sklepu sploh ne omeni. Odgovor, ki ga na ta osrednji vsebinski očitek nato ponudi prizivno sodišče, pa je vsebinsko prazen. Namesto vsaj stavka, dveh ali treh, ki bi strnili vsebinske razloge o tem, zakaj konkretno naenkrat velja, da ta novi rezultat, na katerega je sodišče s postopkom tako dolgo čakalo, kljub *prima facie* očitni razbremenilni vrednosti za pritožnikov pripor, sedaj vseeno ne igra vloge, zazeva praznina. Res je, da bo sodišče *celovito* meritorno dokazno oceno o krivdi lahko podalo šele takrat, ko bo pisalo celotno obrazložitev prvostopenjske sodbe. Toda to seveda ne pomeni, da za primer pripora vsebinskega razloga, četudi strnjenega v minimalno bistvo, kljub pritožnikovim ponavljajočim se tehtnim nasprotnim pomislekom glede tako ključnega vidika sploh ni treba navesti. Kaj je bolj očitna kršitev pravice do obrazložitve kot to, da obrazložitve v enem bistvenih delov sploh ni, namesto nje pa stojijo zgolj vsebinsko prazni, formalni zaključki (in ne argumenti za tovrstne zaključke!) prizivne stopnje o tem, da je ocena o omajanosti utemeljenosti suma po zaslišanju nemške izvedenke »preuranjena« (tč. 6 obrazložitve sklepa Višjega sodišča), ali, da je »zmotno stališče pritožnikov, da sodišče sprejete dokazne ocene v nadaljnjih postopkih ne bi moglo spremeniti«? (id.). Gre za očitno ponovitev vsebinsko praznih, navideznih »obrazložitev«, ki so v resnici zgolj goli splošni zaključki, ki ne omogočajo presoje o razumnosti odločitve o priporu; primer neposredne kršitve evidenčnih stavkov iz prejšnje odločbe Ustavnega sodišča. Kjer pa konkretne obrazložitve sploh ni, tudi nasprotno utemeljevanje ni mogoče, kar je natančno standard »očitnosti« (v zvezi s pravico do obrazloženosti), kot ga opisuje večina.

Drugič, kako sodišče razreši pritožnikovo prav tako osrednjo in ves čas postopka ponavljano trditev glede obstoja alibija (če je resnična, ta prav tako v celoti že sama izključuje standard, ki ga za pripor terja Ustava)? Ključni del so pritožnikove navedbe, da se kolesar, ki naj bi bil po oceni sodišča storilec, na kameri pred krajem kaznivega dejanja pojavi že ob 19:34 uri, medtem, ko naj bi imel pritožnik alibi do 19:33 ure. Glede na rekonstrukcijo je bil izmerjen najkrajši možni čas morebitnega prihoda pritožnika od doma na kraj kaznivega dejanja 8 minut in 19 sekund. Tudi, če upoštevamo zgolj trenutek, ko je Urška Novljan po telefonu poklicala hčer dr. Noviča, Jero Novič (natančno ugotovljeno ob 19:28:25), in je slednja še isti hip v skladu z dogovorom med dekletoma odšla od doma,⁴ je čas, ki bi ga pritožnik od takrat pa do prihoda na kraj kaznivega dejanja porabil (ko se na kameri pojavi kolesar, 19:34) prekratek. Med 19:28:25 (najhitrejši možni odhod Jere Novič od doma) in 19:34

⁴ Čeprav sta obe dekleti v pričanju konsistentno izpovedali, da je Jera Novič za odhod od doma potrebovala od 3 do 4 minute, Urška Novljan pa jo je točno tako dolgo čakala v avtu pred hišo. Od tod tudi s strani obrambe zatrjevani alibi dr. Noviča do 19:33, ki naj bi v primeru odhoda Jere Novič od doma ob 19:31 ali 19:32 nadaljnjo minuto do dve porabil še za to, da se bi iz trenirke oziroma pižame (v kateri ga je ob odhodu iz hiše videla sedeti na kavču hči Jera Novič) slekel in oblekel plašč, vzel orožje, vklopil alarm in zaklenil hišo.

(prihod kolesarja na kraj kaznivega dejanja) je le 6 minut, rekonstrukcija pa je, kot rečeno, pokazala, da je najkrajši mogoči čas, ki je potreben za prihod od doma pritožnika na kraj kaznivega dejanja 8 minut in 19 sekund.

Tako bistven (očitno odločilen) argument brez dvoma tudi v primeru odločitve o priporu terja konkretizirano nasprotno obrazložitev – vsaj stavek ali dva o bistvu zavrnitve tako očitne ovire. Kako torej sodišči obrazložita nasprotni zaključek? Prvostopenjsko sodišče kakršnokoli obrazložitev v celoti izpusti. Pritožbeno sodišče pa navede zgolj formalen, popolnoma izpraznjen splošen *zaključek* celo brez vsakršne navedbe argumenta, ki bi moral tak zaključek podpirati: »Prav tako so brezuspešne pritožbene navedbe, v katerih pritožnika poudarjata, da je iz video nadzornih sistemov na kraju kaznivega dejanja razvidno, da sta bila v času kaznivega dejanja tam dve osebi, ena se je pripeljala s kolesom, druga je prišla peš. Tudi navedeno obtoženca ne razbremenjuje do te mere, da bi bilo mogoče zaključiti, da kaznivega dejanja sploh ni storil« (zadnja stavka 5. točke obrazložitve sklepa pritožbenega sodišča). Zakaj ga »ne razbremenjuje«, zakaj so navedbe »brezuspešne«, ni pojasnjeno niti z enim stavkom obrazložitve. Zato je ta tudi v tem delu popolnoma prazna, nekonkretizirana, še manj kot zgolj navidezna, in kot takšna ne omogoča instančne presoje o razumnosti odločitve o priporu.

Že na prvi pogled povsem očitno navidezen (nerelevanten, mimo navedb obrambe) pa je tudi tisti del, kjer pritožbeno sodišče zapiše, da argument z alibijem ne more uspeti zato, ker naj bi obramba k času do katerega naj bi imel pritožnik alibi, dodala še dve minuti za čas, ko naj bi se pritožnik tik pred odhodom od doma oblekel (dodatni dve minuti, od 19:31 do 19:33 ure). Takšna »obrazložitev« je več kot očitno zgolj navidezna, saj iz navedb obrambe in spisa jasno izhaja, da četudi (kot pojasnjeno že zgoraj) upoštevamo kot čas pritožnikovega odhoda celo mnogo zgodnejši trenutek, ko je bila pritožnikova hči ob telefonskem klicu prijateljice, ki jo je čakala pred hišo, nesporno še doma in ga je po izpovedbi videla sedeti na kavču v pižami/trenirki (19:28:25), se čas 8 minut in 16 sekund (najkrajši čas prihoda na kraj kaznivega dejanja iz rekonstrukcije) očitno ne izide. Očitno je namreč, da bi pritožnik tudi po tem scenariju prispel nekaj minut po tem, ko je na kamerah na kraju kaznivega dejanja zabeležen ključni kolesar (19:34).⁵ Izostanek obrazložitve tudi v tem delu torej krši evidenčne stavke iz odločbe Ustavnega sodišča o prvem priporu. Kaj je bolj očitna kršitev, kot to da obrazložitve glede ključne zatrjevane okoliščine sploh ni?

Tretjič, sodišče skuša zavreči prav tako upoštevanja vredno navedbo obrambe o tem, da je bil obdolženi po odpravi prvega pripora že daljši čas na prostosti in da v tem času ni ponovil kaznivega dejanja zoper življenje, kar naj bi dodatno potrjevalo, da ponovitvena nevarnost v konkretnem primeru ne obstaja. Toda način, na katerega sodišče to navedbo skuša zavreči, je v očitnem logičnem nasprotju s samim seboj. Sodišče namreč razloži, da »ob upoštevanju obtoženčeve visoke inteligence, ki sta jo ugotovila oba izvedenca, ni pričakovati, da bi obtoženi takoj, ko je bil izpuščen na

⁵ Problem se še toliko bolj zaostri, ko vzamemo v obzir tudi dejstvo, da je bila rekonstrukcija napravljena zgolj po najkrajši možni poti do kraja kaznivega dejanja, kar pomeni po Jamovi (med centrom Interspar Vič in avtohišo Peugeot) do parkirišča restavracije Via Bona. Toda kot to dokazujejo kamere se kolesar, za katerega sodišče zaključí, da je storilec, na parkirišče restavracije Via Bona pripelje ravno iz nasprotne smeri, namreč po Tbilisijski znotraj industrijske cone Vič. Po tej poti, ki je od pritožnikovega doma oddaljena mnogo bolj, kot pa najkrajša pot iz rekonstrukcije, bi pritožnik do kraja kaznivega dejanja potreboval še vsaj nekaj minut več kot 8 minut in 16 sekund.

prostost, še v času teka kazenskega postopka, kaznivo dejanje ponovil« (točka 18 obrazložitve). Če ugotovitve izvedencev o visoki inteligenci obtoženega držijo za čas do prvostopenjske razsodbe, potem je logično očitno, da velja ta isti argument vsaj tudi za čas pritožbe («čas teka kazenskega postopka» je seveda do pravnomočnosti), in verjetno tudi za čas izrednih pravnih sredstev ter ustavne pritožbe, ki vse lahko privedejo bodisi do razveljavite sodb ali pritožnikove oprostitve. V primeru pa, da bi (če bi bil pritožnik storilec tega kaznivega dejanja) v tem času ponovil kaznivo dejanje zoper življenje in telo, bi že to v praksi realno onemogočilo, ali vsaj bistveno otežilo, takšne možnosti in privedlo do hudih nasprotnih posledic.⁶ Visoka inteligenca, na katero se po izvedencih sklicuje sodišče samo, je torej več kot očitno argument zoper lastno stališče sodišča, in ne obrambe. Logična napaka v tem delu argumentacije je tako jasna, da že zdrava pamet brez dokazovanja, po sami logiki stvari, tu izključuje vsako možnost drugačnega sklepa, kar je ravno standard očitnosti, kot ga je zastavila večina.

Četrtič, povsem splošna in pavšalna je obrazložitev v delu, kjer kot argument za ponovitevno nevarnost sodišči navajata klic pritožnika na Kemijski inštitut (točka 18 sklepa pritožbenega sodišča ter točka 8 sklepa prvostopenjskega sodišča). Obramba je tako na glavni obravnavi kot tudi v pritožbi navajala, da naj bi pritožnik na Kemijski inštitut klical svojega prijatelja Damirja Metelka z namenom, da bi mu ta priskrbel računalniško opremo; ta naj bi mu del opreme za pisanje pomagal priskrbeti že v času pripora, ko je bila z njim v stiku žena pritožnika, sedaj pa ga je zaradi njene odsotnosti v tistih dneh (bila naj bi v tujini) poklical pritožnik sam. Ob tovrstnih navedbah je očitno, da bi za zadostitev standardu obrazložitve morala sodišča bolj konkretizirano zavrniti to možnost. Namesto tega navajata zgolj splošne, pavšalne zaključke (ne da bi zanje navajali konkretne vsebinske razloge!), da je pritožnik s tem »vznemirjal zaposlene« in »celo spraševal o možnosti prihoda na inštitut«. Zakaj konkretno torej razlaga obrambe v tem delu ne vzdrži, in gre v resnici za grožnjo, sodišči ne pojasnita, s tem pa znova zagrešita očitno kršitev minimalnega standarda obrazloženosti iz evidenčnih stavkov odločitve Ustavnega sodišča o prvem priporu.⁷

⁶ M Krivic, »Ponovni pripor dr. Noviča: nerazumno in nezakonito« <https://www.dnevnik.si/1042769670>

⁷ Obrazložitev ne sme ostati »zgolj na ravni splošnosti«, ali ne odgovoriti, »zakaj pritožnik nima prav, ko opozarja, da« iz nekega za presojo bistvenega dokaznega gradiva izhaja »drugačna ocena« (Up-495/16, Up-540/16, z dne 18. 7. 2016, drugi evidenčni stavek). Prav tak standard, kot ga je glede zahteve po obrazložitvi v omenjenih zadevah zavzelo slovensko Ustavno sodišče, je mogoče potrditi tudi ob primerjalni analizi tega vprašanja. Prizivna zvezna sodišča ZDA (ki imajo pristojnosti ustavnih sodišč) npr. odločajo na podlagi pravila, da mora prvostopenjsko sodišče, ki obsojenega ne pusti na prostosti, izrecno »pisno obrazložiti razloge« s katerimi utemeljuje takšno odločitev. Pravilo o obrazložitvi »igra ključno vlogo« [performs a vital mission], *United States v. Jackson*, 417 F.2d 1154, 1156 (D.C. Cir. 1969), in sicer »tako za pritožnike kot za pritožbeno sodišče« (id, ter *US v. Wheeler* 795 F.2d 839 (9th Cir. 1986)). Samo če je odločitev prvostopenjskega sodišča dovolj temeljito obrazložena, lahko pritožnik na prizivnem sodišču sploh doseže odpravo pripora («only if provided with reasons for the district court's decision can an appellant intelligently renew a bail motion in the court of appeals» *Wheeler*, id). Obenem brez navedb konkretnih ugotovitev prizivno sodišče ne more učinkovito preizkusiti odločitve o priporu («without specific findings, we cannot effectively and efficiently review a bail motion decision. See *United States v. Affleck*, 765 F.2d 944, 954 (10th Cir. 1985); *United States v. Stanley*, 469 F.2d 576, 584 (D.C. Cir. 1972)«, *Wheeler*, id). Pri tem morajo biti razlogi za odločitev prvostopenjskega sodišča dovolj temeljito razloženi, saj zgolj navedbe oziroma ocene v obliki zaključkov ne zadostujejo («Moreover, a district court's reasons for its decision must be adequately explained; conclusory statements

Petič, obramba trdi, da je priča Farkaš glede »seznama za fentanje« izpričala, da v resnici ni šlo za pogovore, ki bi jih vzela resno, temveč za neresne gostilniške debate. Citiram:

»Zag. odv. Hribernik: Zdaj pa me to zanima. Kakšen je bil ta pogovor? Ali ste vi to resno vzeli, da Milko misli nekoga likvidirati ali je to tista zajebancija kot v gostilni, se ponavlja vsak dan tisočkrat? Janšo na plot, Kučana kaj jaz vem, za plot, itd. Ker to je ključno.

Priča: Ključno je to, kot sem že povedal, gostilniške zgodbe.

Zag. odv. Hribernik: Ja. To se pravi, vi tega niste resno vzeli?

Priča: Ne, nisem resno, ne, ne, nisem, nikoli.«

Na sodnično vprašanje, ali je priča o »listi za fentanje« povedala policistom, je priča odgovorila: »Zdaj ste me pa našli. To ne vem, če so moje besede, točno v tem kontekstu [...] Ni to moj način izražanja ne, tako kot je tam napisano.« Na podlagi citiranega obramba navaja, da »niti priča Farkaš ni potrdila, da bi točno kaj takega (o seznamu za fentanje) rekla policistom, še manj da bi kaj takega dejansko izrekel obdolženi«. Zato se po navedbah obrambe na Farkaševo izpovedbo ni mogoče utemeljeno sklicevati v prid zaključka o ponovitveni nevarnosti.

Prvostopenjsko sodišče se je temu delu izpovedbe priče Farkaš izognilo in ga pri svojem nasprotnem zaključku sploh ni naslovilo. To predstavlja ponovitev kršitve iz sklepov o prvem priporu, kjer je Ustavno sodišče v evidenčnih stavkih razložilo, da je omejevanje na iztrgane dele bistvene dokazne podlage protiustavno, kot je tudi to, da sodišče »ne odgovori, zakaj pritožnik nima prav, ko opozarja, da iz celotnega [pričanja] izhaja drugačna ocena« (drugi evidenčni stavek). Pritožbeno sodišče je nato to pomanjkljivost skušalo odpraviti, toda na način, ki ob odsotnosti dokaza očitno ne more uspeti. Zatrdilo je namreč, da naj bi priča Farkaš po umoru domnevno pritožnikovo navajanje o »listi za fentanje« vzel zares. To naj bi po mnenju pritožbenega sodišča izhajalo iz okoliščine, da naj bi priča o tem po umoru povedala policistom (nasprotno temu torej, kar trdi obramba):

Priča nikakor ni zanikal, da navedenega ni povedal policistom, nasprotno, iz citirane izpovedbe izhaja, da je po vsebini o tem izpovedal policistom, da pa ni prepričan o redosledu uporabljenih besed. Navedeno kaže zgolj

are insufficient. See Stanley, 469 F.2d at 585 (judge must fairly explain ruling so that it may be intelligently reviewed); Fields, 466 F.2d at 121 (reasons must be stated with particularity); United States v. Thompson, 452 F.2d 1333, 1336 n. 7 (D.C. Cir. 1971) ("A mere parroting of the provisions of the applicable statute is not an adequate substitute for a full statement of reasons."), cert. denied, 405 U.S. 998, 92 S.Ct 1251, 31 L. Ed. 2d 467 (1972); United States v. Manarite, 430 F.2d 656, 657 (2d Cir. 1970) (extensive colloquy without a concluding statement of reasons for decision insufficient)« *Wheeler*, id. Če prvostopenjsko sodišče torej ključnemu pravilu o dovolj utemeljeni obrazložitvi v zadevah pripora ne zadosti, zvezna prizivna sodišča takšne prvostopenjske odločitve razveljavijo, glej United States v. Wong-Alvarez, 779 F.2d 583, 585 (11th Cir. 1985); United States v. Bishop, 537 F.2d 1184, 1185-86 (4th Cir. 1976); United States v. Briggs, 472 F.2d 1229, 1230 (5th Cir. 1973); *Jackson*, 417 F.2d at 1156-57; *Wheeler*, id.

na to, da se priča ni precizno spomnil besed, s katerimi je policistu povedal o tem, kaj mu je govoril obdolženi« (točka 11 obrazložitve).

Očitno je, da se pritožbeno sodišče z dokazno oceno obrambe glede tega, ali oziroma kaj je priča Farkaš res povedala policistom, zgolj ne strinja, pri tem pa je prav enako očitno, da za svoj nasprotni zaključek ne ponudi dokaza, ki bi tak splošen nasprotni zaključek v tako odločilnem delu konkretiziral. Če je priča Farkaš konkretno o »listi za fentanje« res povedala policistom, bi moral za takšen zaključek seveda obstajati kakšen pravno veljaven dokaz. Če bi se pritožbeno sodišče nanj konkretno sklicevalo, bi bil njegov splošen (pavšalen) zaključek tudi konkretiziran. Ob odsotnosti sklicevanja na takšen dokaz pa je zaključek sodišča v celoti le splošen in nekonkretiziran, zgolj nasproten od tistega, ki ga navaja obramba in zatorej nanj odgovori le navidezno, s tem pa onemogoči preizkus.⁸ Ob odsotnosti navedbe dokaza, ki bi konkretiziral v eno ali drugo smer, je očitno, da obrazložitev tudi v tem delu ne zadosti ustavno zahtevanemu pogoju konkretizacije iz evidenčnih stavkov odločbe Ustavnega sodišča o prvem priporu.

Šestič, vsak od navedenih primerov že sam zase predstavlja očitno kršitev evidenčnih stavkov iz odločbe Ustavnega sodišča o prvem priporu in zahteve Ustave po konkretizirani obrazložitvi (22. člen Ustave).⁹ Ko pa so tako očitne kršitve združene v celoto, tudi že sam kumulativni učinek toliko istovrstnih kršitev v eni in isti zadevi prispeva k oceni o nadvse neobičajni, svojstveni očitni kršitvi tudi v tem smislu. To nas na koncu vrača k argumentaciji pod točko Add 1). Tako neobičajnih je namreč zelo malo zadev. Če bi Ustavno sodišče predhodno v obravnavo vzelo zgolj takšne redke primere, ki bi podobno izstopali, v ničemer ne bi ogrozilo svoje vloge kot učinkovite subsidiarne instance presoje, temveč bi sledilo zahtevi Ustave po sorazmernem omejevanju pravic, kar večina spregleda. Proti sklepu sem torej glasoval iz obeh medsebojno dopolnjujočih se (natančneje »mutually reinforcing«) razlogov, tistih pod Add 2) in tistih pod Add 1).

K zapisanemu dodajam, da je po moji oceni z vidika Ustave problematično tudi to, da katerakoli večina o ustavni pritožbi glede pripora brez kakšnega izjemnega razloga ne odloči tako dolgo - skoraj tri mesece. Številna ustavna sodišča po svetu (celo nekatera v naši neposredni soseščini) v ustavnih pritožbah zoper pripor odločajo v izjemno kratkih, vnaprej predpisanih rokih, tudi rokih osemindesetih ur, ipd. Ob tako vsebinsko praznem sklepu, kot pa je ta, je takšno postopanje še toliko manj razumljivo. Pri ljudeh, ki so obenem avtorji in naslovniki Ustave, pušča vtis neobčutljivosti njenega varuha za najbolj urgentne, nepopravljive posege v človekovo svobodo. Vsaj takšen sklep, ki namesto razlogov niza zgolj gole zaključke o tem, kako ta in ona navedba še ne predstavlja očitne kršitve, bi sodišče vendarle moralo sprejeti v roku nekaj dni. Vse ostalo zame predstavlja dodatno kršitev Ustave.

DDr. Klemen Jaklič
Sodnik

⁸ Znova gre za primer golega zaključka (t.im. »conclusory statements«), ki stoji sam zase in kot tak (še) ni zadosten (»are insufficient«). Temeljiti mora – in to je bistveno – na konkretno obrazloženih razlogih zanj, glej prejšnjo opombo.

⁹ Poleg tega jih navajam primeroma; ne gre za edine tovrstne kršitve.